

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο θεσμός της οικογένειας σε κρίση]

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από το δοκίμιο του Κώστα Τσιρόπουλου (1930-2017) «Οικογένεια και Ολοκληρωτισμοί» (1982), που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Παιδεία Ελευθερίας» (Εκδόσεις των Φίλων).

Η συγκρότηση της οικογένειας δεν αποτελεί μονάχα μια ανάγκη δομής της κοινωνίας, ούτε μόνο μια σκοπιμότητα αγωγής των νέων ανθρώπων. Είναι και ανάγκη υπαρξιακή. Αυτή η αλήθεια αναδεικνύει την οικογένεια σε έναν ιερό θεμελιακό θεσμό.

Η κρίση που επισημαίνεται σήμερα σε πολλούς θεσμούς, επομένως και στον θεσμό της οικογένειας, είναι σύνθετη και απορρέει από την κρίση του ίδιου του ανθρώπου ως ηθικής οντότητας μέσα σ' έναν κόσμο που αλλάζει. Δεν πρόκειται, επομένως, για το φανέρωμα κρίσης ενός θεσμού που σημαίνει την ανάγκη ν' αναζητηθεί ένας άλλος που να τον αντικαταστήσει, αλλά για την κρίση του ανθρώπινου προσώπου, τη δοκιμασία, δηλαδή, του πνεύματος από την εποχή μας.

Για να είναι γόνιμος πνευματικά και δυναμικός ηθικά ο θεσμός της οικογένειας και για να μπορέσει να υπερνικήσει την κρίση που απειλεί τα θεμέλιά του, πρέπει να λειτουργεί ελεύθερα. Να καθορίζει την ποιότητά του, τους προσανατολισμούς του και τους ιδιαίτερους αντικειμενικούς του στόχους ελεύθερα. Γιατί η οικογένεια δεν είναι πια στον αιώνα μας θερμοκήπιο όπου τα μέλη της ζουν και αναπτύσσονται προφυλαγμένα. Είναι ανοιχτός θεσμός στην κρίση και την προβληματικότητα των καιρών μας, επομένως θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής.

Οι κρίσεις της εποχής μας συμπλέκουν την οικογένεια μέσα στις αναθεωρητικές θύελλες των καιρών και την αδειάζουν από το μυστηριακό και συναισθηματικό της περιεχόμενο. Μόνο μια πνευματική αναγέννηση μέσα στη θετικότητα και την ελευθερία της ζωής μπορεί, στηρίζοντας τον άνθρωπο, να τον σώσει, και μαζί να σώσει τον θεσμό της οικογένειας που είναι φυσιολογική έκφραση της ανθρώπινης παρουσίας στον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. Τι ακριβώς ισχυρίζεται ο συγγραφέας στις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου;

α. Η εξέλιξη του πολιτισμού απαιτεί την αντικατάσταση της οικογένειας με έναν πιο σύγχρονο θεσμό.

β. Στη σύγχρονη εποχή η οικογένεια λειτουργεί ως θερμοκήπιο για τα παιδιά.

γ. Η οικογένεια, ως θεσμός, πρέπει να αναγεννηθεί, για να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις.

Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση (μονάδες 5) και να εξηγήσεις σε μία παράγραφο 50 περίπου λέξεων από ποιες θέσεις καταλήγει σε αυτό τον ισχυρισμό. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

A2. Να αναλύσεις τις ακόλουθες λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και να γράψεις μία νέα λέξη σύνθετη με το α' συνθετικό: οικογένεια, υπερνικήσει, θερμοκήπιο, συμπλέκουν, αναθεωρητικές.

Μονάδες 10

A3. Στο κείμενο, που γράφτηκε το 1982, αναφέρεται ότι η οικογένεια είναι «θεσμός που ζητη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής». Θεωρείς ότι αυτή η διαπίστωση ισχύει και στις μέρες μας; Ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζει η σύγχρονη οικογένεια ως θεσμός και πώς μπορεί να προστατευθεί; Να παρουσιάσεις τις θέσεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε ημερίδα που διοργανώνει στο σχολείο σου ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων με θέμα «Οικογένεια και Εφηβεία».

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΚΡΥΝΙΩΤΗ

«Ο μπαμπάς του» (απόσπασμα)

Το απόσπασμα αντλήθηκε από τη συλλογή διηγημάτων της Δήμητρας Μακρυνιώτη, καθηγήτριας Κοινωνιολογίας στο ΕΚΠΑ, με τίτλο «Τάξε μου» (εκδ. Αλεξάνδρεια, 2016).

Στην αρχή της χρονιάς, Σάββατο βράδυ ήταν, δεν θα το ξεχάσει εκείνο το Σάββατο, ο μπαμπάς του παράγγειλε πίτσα και κόκα-κόλες και μία μεγάλη σαλάτα με σος μαγιονέζα και η μαμά δεν έβγαλε κιχ στο άκουσμα της παραγγελίας. Αυτή που άκουγε κόκα-κόλα και την έπιανε τεταρταίος¹. Κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά τι ακριβώς, εδώ σε θέλω. Μπουκιά δεν έβαλε στο στόμα της, μόνο τη μύτη της φυσούσε συνέχεια, αλλά ο πατέρας του τού έδωσε

---

¹ τεταρταίος: ο επαναλαμβανόμενος πυρετός κάθε τέσσερις ημέρες

και κατάλαβε. Αυτός κοιτούσε πότε τον ένα, πότε τον άλλο, ήπιε δύο ποτήρια παρακαλώ από το απαγορευμένο ποτό και πάλι καμία αντίδραση, και τότε βεβαιώθηκε πως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά.

«Ξέρεις πόσο σ' αγαπάμε κι εγώ και η μαμά σου, έτσι δεν είναι; Κι αυτό δεν θα αλλάξει με τίποτα, ακούς;» ο μπαμπάς του έκανε την εισαγωγή και τον έσφιξε στην αγκαλιά του. Άλλο και τούτο πάλι, τι τον έπιασε στα καλά καθούμενα; Και βέβαια τον αγαπούσανε. Πώς του 'ρθε τώρα αυτό; Μήπως επειδή δεν του αγόρασε το ποδήλατο και του είπε «αργότερα, αργότερα θα το πάρουμε»; Εντάξει, του κακοφάνηκε, αλλά ήταν αυτό λόγος; Δεν ήταν το ποδήλατο. Ο μπαμπάς και η μαμά του από κοντά τού ανακοίνωσαν ότι χώριζαν. Σε λίγες μέρες ο μπαμπάς θα έφευγε από το σπίτι, θα πήγαινε κάπου αλλού, αυτός θα έμενε με τη μαμά, αλλά όποτε ήθελε θα τον έβλεπε, και τα σαββατοκύριακα μαζί θα τα περνούσαν, και τις διακοπές, και θα είχε και το δικό του δωμάτιο εκεί και, και... Η πίτσα έχασε τη γεύση της και η κόκα-κόλα τού έκαψε τον ουρανίσκο. Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά. «Σ' αγαπάω, αγόρι μου, σ' αγαπάω, τίποτα δεν θα σου λείψει», ο πατέρας του τον άγγιξε απαλά, αλλά αυτός τραβήχτηκε έξαλλος από θυμό με ένα «Άσε με, σου λέω, εσύ θα μου λείψεις» και πήγε βολίδα στο δωμάτιό του. Μήπως εκείνος έφταιγε; Μήπως έκανε κάτι και τον ανάγκασε να φύγει; Αλλά πάλι, έτσι ξαφνικά; Έστυψε το μυαλό του να βρει κάτι, δεν τα κατάφερε. Ήρθαν όμως ξανά στ' αυτιά του οι απόηχοι από τις φωνές τους, που όλο και πιο συχνά τον ξύπναγαν το βράδυ και αναγκαζόταν να σφίγγει το μαξιλάρι για να μην τις ακούει, και τα μισόλογα στο τραπέζι, και θυμήθηκε τις απουσίες του μπαμπά για δουλειές και άλλα που έπρεπε να βάλει σε σειρά. [...]

Η ζωή πήρε το ρυθμό της. Ευτυχώς είχε το σχολείο, τους φίλους του και το πιάνο. Όταν όμως γύριζε σπίτι και τύχαινε να μην τον περιμένει κανείς -η μαμά δούλευε και του είχε δώσει δικά του κλειδιά- τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.

Η Παρασκευή λοιπόν, από κείνο το Σάββατο και μετά, δεν ήταν απλά η τελευταία μέρα της εβδομάδας. Η Παρασκευή σήμαινε μπαμπάς και μία μίνι μετακόμιση. Τον έπαιρνε γύρω στις έξι και τον ξανάφερνε Κυριακή βράδυ, όσο πιο αργά γινότανε. Έτσι, από την Πέμπτη, ακόμα κι από την Τετάρτη μερικές φορές, έφτιαχνε ένα κατάλογο με όσα θα κάνανε παρέα: μπάλα βόλτες και μετά σινεμά, μακαρόνια με κιμά για βραδινό, ταινίες στο dvd ώσπου να νυστάξει στον καναπέ και να τον σηκώσει ο μπαμπάς του αγκαλιά μέχρι το δεύτερο κρεβάτι του. Ετοιμάζε από νωρίς το βαλιτσάκι με τα απαραίτητα, την τσάντα με τα

μαθήματα της Δευτέρας, και περίμενε το χαρακτηριστικό κορνάρισμα για να φιλήσει τη μαμά στον αέρα και να χυθεί στο ασανσέρ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B1. Ποια γεγονότα παρουσιάζονται στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου και πώς αντιδρά το παιδί σε αυτά; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου αξιοποιώντας χωρία του κειμένου.

Μονάδες 15

B2. Στα ακόλουθα χωρία να εντοπίσεις τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους στο κείμενο:

α. «Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.»

β. «τα δωμάτια τον έπνιγαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.»

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι σκέψεις και ποια τα συναισθήματα του μικρού πρωταγωνιστή κάθε Παρασκευή, όταν προετοιμάζεται για να «μετακομίσει» στο σπίτι του πατέρα του; Πώς πιστεύεις ότι αυτή η νέα εμπειρία στη ζωή του θα τον βοηθήσει να ωριμάσει και να εξελιχθεί ως προσωπικότητα;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο μικρός πρωταγωνιστής του διηγήματος. Την επόμενη μέρα από την ανακοίνωση του διαζυγίου των γονιών σου να καταγράψεις στο ημερολόγιό σου τα συναισθήματα, τις επιθυμίες και τα σχέδιά σου για το μέλλον.

Μονάδες 25